

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : โครงสร้างทางการเมืองการปกครองในสมัยกรุงธนบุรี
พ.ศ. 2310-2325

ชื่อผู้แต่ง : นายวัชรพล ศรีโกษา

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์

ปีการศึกษา : 2543

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ราชภัฏธารักษ์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ อิงคะวัต

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสร้างทางการเมืองการปกครองของไทยในสมัยกรุงธนบุรีและบทบาทของสมเด็จพระเจ้าตากสินในการดำเนินการปกครองประเทศ

โครงสร้างทางการเมืองการปกครองประเทศในสมัยกรุงธนบุรีแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การปกครองส่วนกลางซึ่งหมายถึงทหารด้วยและการปกครองส่วนภูมิภาค การปกครองส่วนกลางนั้นพระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดเป็นทั้งประมุขและนายกรัฐมนตรีในขณะเดียวกัน หมายความว่าพระองค์ทรงเข้าไปควบคุมการปกครองอย่างใกล้ชิดโดยผ่านทางสมุหกลาโหมซึ่งควบคุมฝ่ายทหาร โดยเฉพาะกรมทหารทั้ง 4 ฝ่าย และผ่านทางสมุหนายกสำหรับงานด้านพลเรือนซึ่งควบคุมจตุสดมภ์อีกที นอกจากนี้พระองค์ยังทรงปกครองโดยผ่านหน่วยงานอีก 5 หน่วยงานใหญ่ คือ วังหน้า ลูกขุน ณ ศาลหลวง ลูกขุน ณ ศาลา มন্ত্রীทั้ง 6 และกรมอริสรา

ส่วนการปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งหัวเมืองนอกเขตราชธานีออกเป็น 3 ชั้น คือ เมืองเอก เมืองโท และเมืองตรี ส่วนเมืองขึ้นของเขตราชธานีเรียกว่า หัวเมืองจัตวา

สำหรับบทบาทของสมเด็จพระเจ้าตากสินที่สำคัญ คือ การกู้เอกราชกลับคืนจากพม่า ได้อย่างรวดเร็ว ด้วยระยะเวลาเพียง 7 เดือนหลังการเสียกรุงศรีอยุธยา และเมื่อทรงกู้เอกราชได้แล้วพระองค์ทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี ต่อมาในปี พ.ศ. 2321 พระองค์ประสบความสำเร็จในการเปิดตลาดการค้ากับจีน ทำให้สามารถนำสินค้าออกจากพระราชอาณาจักรไปค้าขายในตลาดจีนได้ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างบารมีของพระองค์ในอีกบทบาทหนึ่งที่ทรงเป็นธรรมราชา